

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณีย
ธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม
**The Participatory Administration of Community in Educational Institution
Administration in Accordance with the Six Sālāṇiyadhammas in
Phrapariyattidhamma Schools, General Education,
in Mahasarakham Province**

พระมหาทองสุข ธมมสุนทรโร (แก้ววังวร),

ประจิดร มหาหิง และ สุนทร สายคำ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phramaha Tongsuk Dhammasundaro (Kaeowangwon),

Prajit Mahahing and Sunthon Saikham

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: pramahatongsuk@gmail.com

บทคัดย่อ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 386 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย คือ 4.37 เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านด้านทฤษฎีสามัญญตา (ความสามัคคีปรองดอง ความเห็นชอบร่วมกัน) อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยคือ 4.49 รองลงมาคือด้านด้านศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตตั้งงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย) ค่าเฉลี่ย 4.37 ต่ำสุดคือด้านด้านสาธารณโภคี (การจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง)อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4.33

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม คือ 1) ด้านเมตตาภายกรรมมีเมตตา ความหวังดีต่อเพื่อน รู้จักกาลเทศะ 2) ด้านเมตตาวัจกรรมคือควรพูดจาดี ใช้คำพูดที่สุภาพ 3) ด้านเมตตา

* วันที่รับบทความ: 10 กุมภาพันธ์ 2564; วันแก้ไขบทความ 27 กุมภาพันธ์ 2564; วันตอบรับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2564

Received: February 10, 2021; Revised: February 27, 2021; Accepted: February 28, 2021

มโนกรรม มีพรหมวิหาร 4 4) ด้านสาธารณโภคีผู้บริหาร ใช้หลักประชาธิปไตย นำหลักทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในการบริหาร 5) ด้านศีลสามัญญตาปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีวินัยในตนเอง 6) ด้านผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน; สาราณียธรรม 6; โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

Abstracts

The participatory administration of community in educational institution administration in accordance with the Six Sālāṇīyadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Mahasarakham Province, It is a quantitative and qualitative research. A simple random sample was drawn from 111 administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire that analyzed data by Standard Deviation. T-value test and the one-way analysis of variance. The qualitative research analysis by doing in-depth interviews with 16 key informant, descriptive data were analyzed.

The research results were as follows:

1) The condition of the participatory administration of community in educational institution administration in accordance with the Six Sālāṇīyadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Mahasarakham Province was rated at a high level of practice with a mean value of 4.37. The aspect of *Diṭṭhisāmaññatā* (to be endowed with right views along with one's fellow) (harmony and agreement) was rated at a high level (mean=4.49), followed by that of *Sīlasāmaññatā* (to keep without blemish the rules of conduct along with one's fellows, openly and in private), (good behavior and complying regulations) (mean=4.37), *Sādhāraṇabhogitā* (to share any lawful gains with virtuous fellows), (mean=4.33).

2) The model of the participatory administration of community in educational institution administration in accordance with the Six Sālāṇīyadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Mahasarakham Province consisted of the following aspects: 1) loving kindness in physical actions: having compassion and goodwill to friends and knowing time; 2) loving kindness in verbal actions: having good and polite speech; 3) loving kindness in mental actions: having the Four Brahmavihāra Dhammas (Sublime States of Mind), 4) *Sādhāraṇabhogitā*: the administrators use the democratic and Buddhist principles in administration; 5) *Sīlasāmaññatā*: to work with regulations and disciplines to a good sample; 6) Administrators should give opportunities to all parties to participate and listen to their opinions.

Keywords: Community Participatory Management; Saranayatham Principles Six ; Phrapariyattidhamma School,

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน เนื่องจากต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ รวมทั้งหลักการ ทฤษฎีการบริหารต่าง ๆ สถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาได้เฉพาะผู้บริหารหรือครูและบุคลากรทางการศึกษาเพียงอย่างเดียว เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในเขตชุมชน หมู่บ้าน หรือในเมือง สถานศึกษาไม่สามารถดำรงอยู่ได้ตามลำพังปราศจากความร่วมมือจากผู้คนในชุมชน อันได้แก่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น การสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีความรู้ถึงความเป็นเจ้าของ เป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา มีความรู้สึกภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ย่อมทำให้การบริหารสถานศึกษาไปได้ด้วยความสะดวก และง่ายต่อการพัฒนา จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา เป้าหมายที่ 3 ระบุว่า ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ โดยมีตัวชี้วัดคือ ให้มีจำนวนเครือข่ายการศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น โดยให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายการศึกษาในการจัดการศึกษาในพื้นที่ ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง จึงถือว่าเป็นหนึ่งเครือข่ายการศึกษาที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา การบริหารและจัดการศึกษา ทั้งทางด้าน การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรศาสนาและเอกชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ก)

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง แสวงวัฒนธรรม การทำให้บุคคลในชาติมีคุณภาพ มีศักยภาพ เพื่อเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศนั้น ต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพการศึกษาช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต), 2547 : 3) และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้และสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ได้ทุกสถานการณ์ตามความเข้าใจความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ ให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ตนอาศัย แล้วนำความรู้ ความเข้าใจมาแก้ไขปัญหา (กาญจนา พิมพ์สุข, 2555 : 33)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาของสงฆ์และเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับเยาวชน เปิดโอกาสให้ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น มีโครงสร้างการดำเนินงานคล้ายกับโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ซึ่งมีงานบริหารที่โรงเรียนรับผิดชอบ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานธุรการ งาน

ปกครองนักเรียน และงานบริการ (กรมสามัญศึกษา, 2540 : 50) การดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามสภาพการแบ่งงานในโรงเรียนดังกล่าว ในภาพรวมพบว่าการบริหารการศึกษายังขาด การวิเคราะห์วิจัยเพื่อการจัดการให้สอดคล้องกับทางราชการในด้านนโยบายการบริหารงานในโรงเรียน ไม่เป็น ระบบ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอและต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการหรือวิธีการในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัด การศึกษาให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์และการร่วมมือกัน ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการ บริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณีย ธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

2 เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสา รานียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประเด็นที่ต้องศึกษา ประกอบด้วย ศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย เอกสารและ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัด มหาสารคามและผู้วิจัยสรุป และสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลัก สาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามที่จากนั้นทำการออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมระยะ สั้น แผนงานแต่ละกิจกรรมการเตรียมการเรียนรู้ วัสดุ การวัดผลกิจกรรม การวิพากษ์ชุดหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการจัดทดสอบการเลือกกลุ่มทดสอบ วิธีทดสอบ และผลการทดสอบ และการบริหารแบบ มีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

2 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร/กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร/กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร สถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยประชาชนที่อาศัยในพื้นที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย มีรายละเอียดดังนี้

โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1.โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มจร.วัดอภิลิขิต	500	40
2. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดอุทัยทิศวิทยา	400	40
3. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาหัวดงนาค่าย	400	40
4. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาปทุมพิทยกร	356	32
5. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดหัวหนองสังฆประชาสรรค์	400	40
6. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดวาปีคณาณูสรณ์	530	50
7. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดสุวรรณาวาส	450	50
8. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาปัจฉิมเขียงยืน	460	51
9. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาพระปริยัติธรรมทัฬหีวิทยา	488	43
รวม	3,984	386

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ (Key Informants) เพื่อหารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม 8 โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 36 ข้อ จำนวน 30 คน โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .87 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .85

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของชุมชนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม การบริหาร สถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 1. ด้านกายกรรม 2. ด้านวจีกรรม 3.ด้าน มโนกรรม 4.ด้านสาธารณโภคี 5. ด้านศีลสามัญญตา 6. ด้านทวิญญูสามัญญตา มีระดับความเห็น ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2. แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) การตั้งคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามควรเป็นอย่างไร

ลักษณะของเครื่องมือ

1. เครื่องมือแบบสอบถามสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

2. เครื่องมือที่เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ศึกษาความรู้พื้นฐานทั่วไป หลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ควรจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. แบบสอบถามสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม มีผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบ 5 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขให้ตรงตามเนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยได้แก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำและนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง.87 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) เท่ากับ .85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย แบบสอบถาม โดยเครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนา ขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1 การวางแผนก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนการวางแผน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม ในวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ผลตามหลักสถิติและนำเสนอข้อมูลในรูปตารางและเชิงบรรยาย

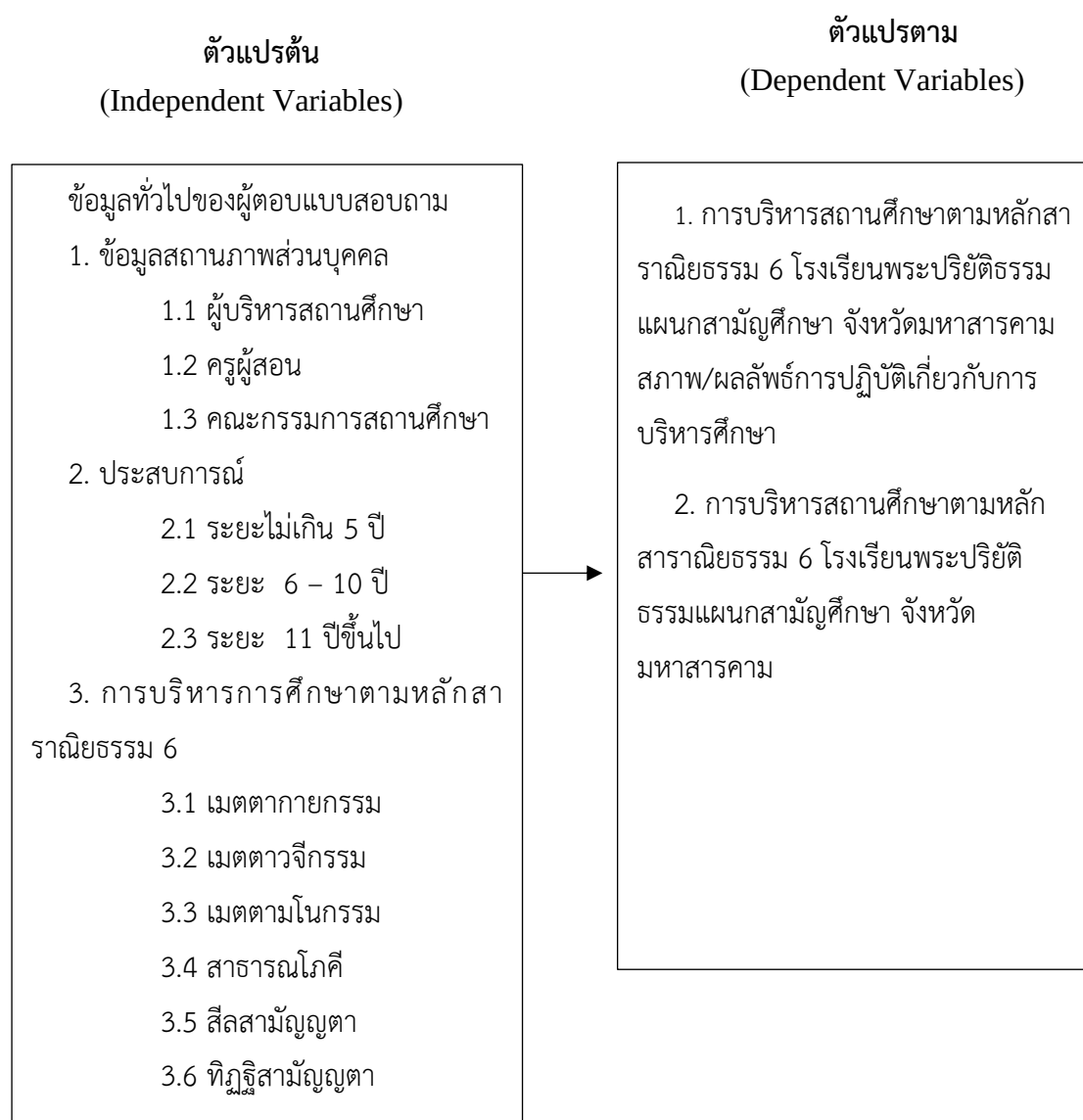
2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเชิงคุณภาพเป็นขั้นตอนการลงพื้นที่จริง เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และในการอธิบายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งในส่วนผลการวิจัยเอกสารและการทำสนทนากลุ่มย่อย ดังนั้น เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ในงานวิจัยนี้ จะใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลก็จะมีการเตรียมข้อมูลโดยการลดทอนข้อมูลและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคามผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 386 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอนร้อยละ 44.82 บุคลากรทางการศึกษา ร้อยละ 25.91 อื่นๆ ร้อยละ 16.32 และ ผู้บริหารร้อยละ 12.95 จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.51 เป็นเพศชาย 42.49 มีประสบการณ์ส่วนใหญ่คือระยะเวลา 11 – 20 ปี ร้อยละ 65.80 รองลงมาคือระยะเวลา 10 ปีลงมา ร้อยละ 22.54 และต่ำสุดคือ ระยะเวลา 21 ปีขึ้นไปร้อยละ 14.25 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคามรายด้าน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน คือ

1) ด้านเมตตาการุณ (สร้างความประทับใจทางกิริยาอาการ) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านผู้บริหาร มีการแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือด้านผู้บริหารมีการบริหารงานโดยปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ อย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.39$) ต่ำสุดคือ ด้านผู้บริหารมีอัธยาศัยอ่อนน้อมไม่แสดงอาการรังเกียจหรือดูหมิ่นเหยียดหยามต่อเพื่อนร่วมงาน ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.28$)

2) ด้านเมตตาวจีกรรม (สร้างความประทับใจทางวาจา) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้บริหาร ไม่พูดในสิ่งที่ฟังแล้วทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ หรือคับแค้นใจ ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือด้านผู้บริหารมีเทคนิคในการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถาม หรือให้คำปรึกษาหารือให้คำแนะนำต่างๆ ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.39$) ต่ำสุดคือด้านผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ ถูกต้อง ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.22$)

3) ด้านเมตตาภินิหาร (สร้างความประทับใจไมตรีจิตมิตรภาพ) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านผู้บริหารให้ความสนใจกับบุคลากรมอบหมายงานให้ เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาด้านผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนา กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.41$) ต่ำสุดคือผู้บริหารได้บริหารงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของ ผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีคิดหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.29$)

4) ด้านสาธารณโลกี (การจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารสถานศึกษา ด้วยความเสียสละ ไม่ช่วงชิงของ ส่วนรวมมาเป็นของตน ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.39$)

รองลงมาด้านการบริหารสถานศึกษา มีการใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างประหยัด และเหมาะสม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.36$) ต่ำสุดคือด้านการบริหารสถานศึกษา ด้วยความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์กัน ในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.28$)

5) ด้านศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้บริหารเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่คิดและวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือด้านผู้บริหารไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีและด้านผู้บริหารเคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของ ผู้ร่วมงาน ไม่หลงอำนาจ ไม่ใช้อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน ต่ำสุดคือด้านผู้บริหารมีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบ วินัยและด้านผู้บริหารเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ คิดและวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.34$)

6) ด้านทวิภูมิสามัญญตา (ความสามัคคีปรองดอง ความเห็นชอบร่วมกัน) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการบริหารงานโดยยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือ จุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน มีค่าระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.82$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานโดยเมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหา จะมีการ ประชุม แก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีค่าระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.62$) ต่ำสุดคือด้านการบริหารงานโดยมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็น หลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดตั้งปัญหา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.45$)

สรุปได้ว่าสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย คือ ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านด้านทวิภูมิสามัญญตา (ความสามัคคีปรองดอง ความเห็นชอบร่วมกัน) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือด้านด้านศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.37$) ต่ำสุดคือด้านด้านสาธารณโภคิ (การจัดและใช้สอย สาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง)อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.33$)

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม คือ 1) ด้านเมตตาทายกรรมคือผู้บริหาร ควรเมตตา แสดงไมตรี และความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือแสดงอาการรังเกียจต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ว่าต่อหน้าหรือลับหลัง ในการแสดงออกทางกายระหว่างกันนั้นควรใช้หลักการแสดงอย่างสุภาพทั้งในที่เฉพาะหน้าและพูดคุยในการประชุม ให้เอาใจเขามาใส่ใจเราคือ เมื่อตนเองไปติดต่องานที่อื่นต้องการแบบไหน

ผู้มาติดต่อเราก็คือต้องการแบบนั้นเช่นกัน ใช้กิริยา การวางตัวในการทำงาน ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างรู้จักกาลเทศะ 2) ด้านเมตตาวาจกรรมคือควรพูดจาดี วาจาต้องสุภาพ ต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งให้คำแนะนำ ทักท้วงต่อผู้ร่วมงาน ด้วยวาจา ใช้ภาษาสุภาพ พร้อมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถามต่างๆ เมื่อมีผู้เสนอขึ้น มีความเข้าใจ การพูดคุยเป็นกันเอง เหมือนพูดคุยกันปกติ ใช้คำพูดที่สุภาพ ใช้ภาษาทางการ และภาษาไทย การใช้คำพูดสุภาพ รู้จักกาลเทศะ เป็นผู้พูดที่ดีด้วยอีกทั้งยังมีความคิดเห็นที่แตกต่าง และยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงานอย่างเข้าใจกันและเอื้อเฟื้อจุนเจือระหว่างกัน 3) ด้านเมตตามโนกรรม ผู้บริหาร ควรมีพรหมวิหาร 4 นอกจากนี้ควรมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่มีความโลภ ในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ มีจิตใจที่เมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ที่จริงใจ โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือทุกครั้งที่มีโอกาส ทุกคนมีความปรารถนาดีต่อกัน ไม่คิดร้าย อิจฉาริษยา กัน คิดร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาโรงเรียนให้เจริญ 4) ด้านสาธณโภคิผู้บริหาร ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อสงเคราะห์กันในกลุ่มผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม พัฒนาหน่วยงานบริหารงานด้วยความจริงใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใช้หลักประชาธิปไตยในที่ประชุมมีมติ หรือใช้มติส่วนใหญ่เป็นหลัก และเคารพรับฟังเสียงส่วนน้อย การรู้จักรักษาลาภประโยชน์ของส่วนรวมส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักแบ่งปันสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่จะแบ่งปันต่อผู้อื่น นำหลักทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหาร 5) ด้านศีลสามัญญตาผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อเพื่อนร่วมงานเสมอ และบริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ ต้องพูดคุยเป็นวงแคบ หรือเป็นการส่วนตัว ไม่ตำหนิผู้ใต้บังคับบัญชาต่อหน้าบุคลากรอื่นๆ ต้องให้ความสำคัญต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนในองค์กร เพราะการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และมีวินัยในตนเอง 6) ด้านผู้บริหารควรสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จะต้องมีการประชุมร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการแสดงออกทางความคิด เพื่อให้เกิดการวางแผนในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จ เมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหาจะมีการประชุมแก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีความเห็นพ้องต้องกัน ก็จะเกิดขึ้นในหมู่คณะ รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในกฎกติกา รับผิดชอบร่วมกัน หากมีการผิดพลาด เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพการตัดสินใจของผู้อื่นเป็นหลักในการบริหาร

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นในการอภิปรายผล 2 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย คือ 4.37

เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านด้านทฤษฎีสามัญญาตา (ความสามัคคีปรองดอง ความเห็นชอบร่วมกัน) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4.49 รองลงมาคือด้านด้านศีลสามัญญาตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย) ค่าเฉลี่ย 4.37 ต่ำสุดคือด้านด้านสาธารณโภคี (การจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง)อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4.33 สอดคล้องกับ พระพงษ์พัฒน์ ธีรปญโญ (คิดโสดา), (2556 : ก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัย พบว่า 1. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก 3.61 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านเมตตาทายกรรม, เมตตาวิจิตรกรรม, เมตตาโมกกรรม, ศีลสามัญญาตา, ทฤษฎีสามัญญาตา, และสาธารณโภคี ตามลำดับ 2. มีแนวทางการบริหารงานตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ด้านเมตตาทายกรรม สนับสนุนให้อยู่ร่วมกันแบบครอบครัว และมีการให้บริการประชาชนเหมือนกับการให้ความช่วยเหลือญาติ พี่ น้อง หรือคนในครอบครัวของตน ด้านเมตตาวิจิตรกรรม มุ่งเน้นการให้บริการที่เท่าเทียมกัน พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม คือ 1) ด้านเมตตาทายกรรมคือผู้บริหาร ควรเมตตา แสดงไมตรี และความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือแสดงอาการรังเกียจต่อเพื่อนร่วมงานไม่ว่าต่อหน้าหรือลับหลัง ในการแสดงออกทางกายระหว่างกันนั้นควรใช้หลักการแสดงอย่างสุภาพทั้งในที่เฉพาะหน้าและพุดคุยในการประชุม ให้เอาใจเขามาใส่ใจเราคือ เมื่อตนเองไปติดต่องานที่อื่นต้องการแบบไหน ผู้มาติดต่อเราก็ต้องการแบบนั้นเช่นกัน ใช้กิริยา การวางตัวในการทำงาน ต่อเพื่อนร่วมงานต่อผู้บังคับบัญชา ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างรู้จักกาลเทศะ 2) ด้านเมตตาวิจิตรกรรมคือควรพุดจาดี วาจาต้องสุภาพ ต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งให้คำแนะนำ ทักท้วงต่อผู้ร่วมงาน ด้วยวาจา ใช้ภาษาสุภาพ พร้อมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถามต่างๆ เมื่อมีผู้เสนอขึ้น มีความเข้าอกเข้าใจ การพุดคุยเป็นกันเอง เหมือนพุดคุยกันปกติ ใช้คำพุดที่สุภาพ ใช้ภาษาทางการ และภาษาไทย การใช้คำพุดสุภาพ รู้จักกาลเทศะ เป็นผู้พุดที่ดีด้วยอีกทั้งยังความคิดเห็นที่แตกต่าง และยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงานอย่างเข้าใจกันและเอื้อเฟื้อจุนเจือระหว่างกัน 3) ด้านเมตตาโมกกรรม ผู้บริหาร ควรมีพรหมวิหาร 4 นอกจากนี้ควรมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่มีความโลภในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ทุกคนมีความปรารถนาดีต่อกัน ไม่คิดร้าย อิจฉาริษยากัน คิดร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาโรงเรียนให้เจริญ 4) ด้านสาธารณโภคีผู้บริหาร ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อสงเคราะห์กันในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม พัฒนาหน่วยงานบริหารงานด้วยความจริงใจ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่จะแบ่งปันต่อผู้อื่น นำหลักทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหาร 5) ด้านศีลสามัญญาตาผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อเพื่อนร่วมงานเสมอ และบริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ ต้องพุดคุยเป็นวงแคบ หรือเป็นการส่วนตัว

ต้องให้ความสำคัญต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนในองค์กร เพราะ การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และมีวินัยในตนเอง 6) ด้านผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล และประชุมเพื่อสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จะต้องมีการประชุมร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการแสดงออกทางความคิด เพื่อให้เกิดการวางแผนในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จ สอดคล้องกับ จรัส ปันธิ (2547 : ก) ได้วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การประยุกต์หลักสาราณียธรรมในการบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานบุคคลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทั้งนั้นเริ่มตั้งแต่การสรรหาบุคคลเข้าสู่องค์กรทั้งพ้นจากองค์กรไป ซึ่งการบริหารงานยึดหลักระบบราชการโดยอาศัยกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการบริหารงานบุคคลนอกจากนั้น ยังเอาระบบคุณธรรมจริยธรรม และการบริหารแบบธรรมาภิบาลมาเป็นฐานในการดำเนินงาน ยังได้ยึดหลักแห่งสัจธรรมตามปณิธาน และภาชิตประจักษ์มหาวิทยาลัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะสร้างบุคลากรทุกฝ่าย ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข มีความรักความเมตตาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีในหมู่คณะ มีการเรียนรู้ฝึกฝนตนเองจนสามารถเป็นที่ยอมรับเคารพนับถือ เป็นผู้ที่สามารถครองคน และครองงานได้ สอดคล้องกับประเสริฐ สิงห์เสม, (2549 : ก) ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการนำหลักสาราณียธรรมมาบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาหลายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ประชากรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม พนักงานส่วนท้องถิ่น และข้าราชการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อำเภอชะอวด จังหวัดพระนครศรีธรรมราชมีข้อเสนอแนะว่า ให้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่กับการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กาญจนา พิมพ์สุข (2555 : ก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1” ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านศีลสามัญญตา ด้านทวิฐิสามัญญตา ด้านสาธารณโภคี ด้านเมตตาวัจจกรรม ด้านเมตตาโมกกรรม ด้านเมตตากายกรรมตามลำดับ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษา โดยเฉพาะการเคารพซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน ความสามัคคี ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างขวัญและกำลังใจ การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ในการ

ทำงานร่วมกันในสถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1. ควรนำหลักสราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีมาตรการส่งเสริม หนุนการนำหลักสราณียธรรม 6 แก่คนในองค์กร เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขบุคลากรทางการศึกษาและชุมชนมากขึ้น
3. ควรที่จะเปิดโอกาสให้บุคลากร ร่วมแสดงความคิดเห็น วิจัยการบริหารงาน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดมหาสารคามเพื่อจะได้รับข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการนำหลักสราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดมหาสารคาม
2. ควรศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารงานตามหลักสราณียธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดมหาสารคามเพื่อจะได้ทราบระดับประสิทธิภาพในการบริหารงานว่าอยู่ในระดับใด
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักสราณียธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2540). *เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539*. กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา.
- กาญจนา พิมพ์สุข. (2555). *การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จรัส ปันธิ. (2547). *วิเคราะห์การประยุกต์หลักสราณียธรรมในการบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพุทธศาสนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ประเสริฐ สิงหเสม. (2549). *ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช*. สารนิพนธ์ ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). (2547). *ทิศทางการศึกษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพงษ์พัฒน์ อีรปญโญ (คิดโสดา). (2556). *การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.